

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska cesta 14
8000 Novo mesto
tel.: (07) 373-05-70, fax: (07) 373-05-90
Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto: 4. avgust 2021

TEHNOLOŠKI UKREPI PO TOČI

Po neurju s točo, ki je klestila na nekaterih lokacijah na našem območju, ostajajo poškodovani trajni nasadi, polja in travniki. Za čim ustrežnejše izboljšanje razmer predlagamo sledeče ukrepe:

Pridelovalci naj obvestijo o nesreči in spodbudijo k ogledom svoje zavarovalniške agente. Potrebno je tudi preveriti subvencijsko vlogo oz. jo dopolniti z uveljavljanjem »višje sile«.

Več o uporabi fitofarmaceutskih sredstev, s katerimi lahko pripomoremo k zmanjšanju pojava različnih rastlinskih boleznih in škodljivcev, najdete na spletnih straneh KGZS, Zavoda Novo mesto: <http://www.kmetijskizavod-nm.si/>

Priporočeni škropilni brozgi lahko pri vseh sadnih vrstah in vinski trti dodamo aminokislinske pripravke in pripravke na osnovi alg, ki naj bi pomagala k hitrejši regeneraciji rastlin. Visoke temperature bodo delovale pozitivno na hitro sušenje odmrlega tkiva in hitrejšo celjenje ran.

V okviru posameznih kmetijskih panog se spodbuja k izvajanju sledečih tehnoloških ukrepov:

SADJARSTVO

Vsi ukrepi po toči so odvisni od stopnje poškodovanosti, vremenskih razmer v nadaljevanju in predvidenega časa obiranja. Pri večjih poškodovanostih svetujemo posvet s strokovnimi službami.

Obvestilo za pridelovalce jabolk in hrušk

V nasadih jablan prizadetih po toči, se jih priporoča dobro pregledati in odstraniti poškodovane veje. V primeru poškodovanega lubja je povečana možnost okužbe z **bakterijskim hruševim ožigom**. Zaradi nevarnosti za pojav hruševega ožiga se priporoča bolj temeljite preglede tudi v naslednjih dneh. Pri tem je potrebno opazovati tudi ostale gostiteljice hruševega ožiga, ki se nahajajo v okolici ali morda tudi v nasadu (panešplja, ognjeni trn, jerebika, šmarna hrušica, glog). O morebitnem pojavu hruševega ožiga je treba obvestiti pristojno fitosanitarno inšpekcijo ali javno službo za varstvo rastlin ali kmetijskega svetovalca. Poškodovane in odpadle plodove se priporoča čim hitreje zmulčiti saj se s tem pospeši hitrejšo predelavo v humus in zmanjšuje možni potencial za nove glivične okužbe

Obvestilo za pridelovalce koščičarjev

Tudi tu se v nasadih odstrani poškodovane veje in odstrani ali zmulči poškodovane plodove. Večje rane (nad 1,5 cm²) je koristno premazati s cepilno smolo.

Obvestilo za pridelovalce jagodičja

V primeru, da je toča prizadela nasad malin, robid ali večkrat rodnih jagod med obiranjem, je potrebno odstraniti močno razbite mehke plodove, nakar se nasad pokropi z enim od botriticidov, pri čemer se obvezno upošteva karenco. Izkušnje so pokazale, da se poškodbe od toče na trdih zelenih plodovih dobro zacelijo.

VINOGRADNIŠTVO

Tudi tu so ukrepi odvisni od stopnje poškodovanosti trt. Priporoča se v roku 3 dni opraviti kemično varstvo vinske trte pred boleznimi in s tem pospešiti celjenje ran. Veliko pozitivno vlogo pri tem procesu ima suho in toplo vreme. Poskrbeti je potrebno, da je novo izraslo listje kakovostno zavarovano s preventivnim fungicidom.

Priporoča se uporaba fito farmacevtskih sredstev in listnih gnojil v običajnih koncentracijah. Vsi nadaljnji ukrepi so prilagojeni stopnji poškodovanosti in se rešujejo s pristojnim kmetijskim svetovalcem. Pri zelo poškodovanih trtah, kjer ni ostalo nobenega listja je koristno usmeriti ukrepe v pripravo lesa za naslednje leto, oz. spodbujati rast novega lesa. To pomeni, da poškodovane rozge izrežemo, na osnovi trta pa pustiti 2 primerni rozgi za eventualni rodni les v naslednjem letu, ostale poganjke pa prikrajšati na 2 očesi.

Ker se utegne na poškodovanih jagodah in lesu pojavljati povečano število insektov, se zaradi preprečevanja širjenja gnilob, priporoča nastavljanje vab s sokom oz. kisom.

Pri izvajanju zaščite opozarjamo, da mora biti listje pred izvedbo aplikacije osušeno.

VRTNARSTVO

Vrtnine, ki so bile poškodovane ob toči so v različnih razvojnih fazah. Učinkovitost izvedenih ukrepov zelo odvisna od razvojne faze in % škode. Priporočila pa so sledeča:

1. Posevke je potrebno temeljito pregledati.
2. V primeru poškodb se odstranimo poškodovane plodove in dele rastlin.
3. Kemično varstvo se izvaja le na osušenih rastlinah z dotikalnimi pripravki s čim krajšo karenco. Sredstvom za varstvo rastlin lahko dodajmo pripravke na podlagi aminokislin in biostimulate, da bo celjenje in regeneracija tkiv hitrejša. Preverimo možnost mešanja.

Na območjih prizadetih zaradi toče so med vrtninami najbolj prizadeti posevki zelja in ostalih kapusnic, solatnic: endivje, radiča, bučevke, fižoli, koleraba, črna redkev, repa in kumar za vlaganje. Vrtnine, ki končujejo vegetacijo kot so vrežaste buče tipa hokaido in maslenke, zelje, ki je že oblikovala končno velikost glave, fižoli, ki so v višku vegetacije so večina zaradi silovitosti toče zelo poškodovani. Naštete posevke je v primeru škode manjše od 50 % najbolje pobrati in presortirati. Če je še kaj tržnega pridelka, ga je potrebno takoj prodati ali predelati. Če so poškodbe na posevkih tako velike, da ni tržnih plodov, je najprimerneje posevek zmulčiti in z ozelenitvijo poskrbeti, da se njive ne zaplevelijo. V primeru, ko so posevki v zgodnejši razvojni fazi in niso 50 % poškodovani je potrebno opraviti varstvo proti gnilobam, kot so siva plesen in bela gniloba in glivam plesnivkam. Pri vrtninah, ki se pobirajo večkrat, kot so kumarice za vlaganje, stročji fižol, bučke, je potrebno oceniti poškodbo listne površine in v primeru predvidevanja, da se lahko rastline obrastejo in še cvetijo opraviti škropljenje z ustreznimi sredstvi za varstvo rastlin in aminokislinskimi pripravki. Kjer je bila toča silovita, menim, da teh možnosti ni. Kaj narediti pri naknadnih saditvah zelenjave: kapusnice, radičevke

in solate so fazi sadike in prvega formiranja listov. Glede na silovitost toče so ti posevki preveč poškodovani. Svetujemo ponovno zasaditev ali uveljavitev višje sile. V primeru, da so srčki nepoškodovani priporočamo, da se v roke 24 ur opravi preventivno škropljenje s kontaktnimi pripravki registriranimi za posamezno vrtnino. Lažje je pri korenasti zelenjavi, kjer je tržni pridelek pod zemljo in je tudi ob večjih poškodbah listov najprimerneje opraviti škropljenje z ustreznimi sredstvi za varstvo rastlin, aminokislinami in biostimulanti. Registracije najdete na: <http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/index.htm> oziroma pogledate v Tehnološka navodila za integrirano pridelavo zelenjave za leto 2021: http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/integrirana_pridelava/tehnoloska_na_vodila/. V primeru, da ni registriranih primernih sredstev za varstvo rastlin v roku 24 ur poškopimo z aminokislinskimi pripravki oziroma biostimulanti (Drin, Epin ekstra, Protifert, Basfoliar,...). Rastlinam lahko pomagamo tudi z majhnimi vodotopnih gnojil. V primeru težav pri odločitvah in za nasvet nas lahko pokličete.

POLJEDELSTVO

Med poljščinami je najbolj prizadeta najpomembnejša krmna poljščina-**koruza**. Prizadeta je celotna rastlina. Poškodovana kuruza, je sedaj v najbolj občutljivi fazi (sušenja svile), ko lahko nastane škoda na posevkih do 88 %, če je poškodovano listje a rastlina še stoji. V najhujših primerih pa toča z neurjem ne uniči le listov ampak tudi celotno rastlino zbije na tla. Take posevke ne morimo uporabiti za krmo, pač pa jih le zmulčimo in preorjemo ter zasejemo novo kulturo. Za ponovne setev silažne kuruze je čas od sredina julija že rizičen, saj tudi najbolj zgodni hibridi dozoriijo le ob ugodnem vremenu v avgustu in dolgi, topli jeseni. Upoštevati je potrebno tudi visoke stroške ponovne setve. Manjše tveganje nastane vkolikor se živinorejci odločijo za setev deteljno-travnih mešanic in mnogocvetnih ljulk, ki se kombinirajo z inkarnatko in ozimno grašico. Tovrstne setve zadoščajo tudi ukrepu zimske ozelenitve njiv. V primeru visokih temperatur in suše s setvijo ne smemo hiteti saj setev v drugi polovici avgusta še vedno lahko prinese 2 odkosa za silažo ali svežo krmo. Priporočila za ostale dosevke si lahko pogledate v prispevku: *Strniščni dosevki – za trajnostno rabo njiv*, <http://www.kmetijskizavod-nm.si/>

- Na travnatem svetu, ki ga je toča zajela pred odkosom, se priporoča izvesti čistilna košnja in nato blago pognojiti, z odmerkom dušika do 40 kg/ha.
- Pred izvajanjem tehnoloških ukrepov na njivah je potrebno počakati, da se zemlja dovolj osuši za prehod mehanizacije, ki sicer lahko naredi še dodatno škodo z gaženjem tal in nerodovitnostjo zaradi zbitosti.
- Pridelovalce krompirja opozarjamo na problem zaradi ponovnega klitja krompirja. Vzrok je bil v visokih temperaturah in sušnih razmerah, ki so nastopile v juniju. Vkolikor je toča poškodovala cimo, je to dodatni vzrok za ponovno klitje gomoljev. Potrebno je spremljati stanje gomoljev in izvesti predčasen izkop oz. desikacijo cime. Nasade krompirja je po toči potrebno čimprej zaščititi pred krompirjevo plesnijo s sistemskim pripravkom, ki je izbran glede na predhodna škropljenja in čas izkopa, z ustrežno korenčo dobo. Priporoča se dodati tudi kakšen aminokislinski pripravek.
- Večina žit je že pospravljena zato bo verjetnost škode po toči manjša izjeme so možne pri ovsu, tritikali in piri. Na strniščih se priporoča izvesti ukrepe razpleveljenja vkolikor je to potrebno, sicer pa čimprej zasejati strniščne dosevke.
- Več o tehnoloških ukrepih po toči in ostalih ujmah, tudi za ostale kmetijske panoge najdete na: odzivniku in spletnih straneh KGZS, Zavoda Novo mesto: <http://www.kmetijskizavod-nm.si/>

